

Regioonide Komitee Arvamus teemal „Euroopa elektri- ja gaasiturud: kolmas õigusaktide pakett”

(2008/C 172/11)

REGIOONIDE KOMITEE

- tõstab esile, et tarbija tuleks asetada kõigi energiaturu liberaliseerimist puudutavate mõttearenduste keskpunkti;
- on seega täiendavate meetmete rakendamise poolt edastusvõrkude eraldamise valdkonnas;
- tervitab asjaolu, et õigusaktide pakett pakub energiaturu lõpule viimiseks täiendavaid seadusandlikke meetmeid, mille eesmärk on tagada uutele turule sisenejatele mitte diskrimineeriv juurdepääs edastusvõrkudele ja mis soodustavad seega konkurentsi, seada sisse parem koordineerimine reguleerivate asutuste ja edastusvõrkude haldajate vahel, soodustada investeeringuid elektri tootmisesse ja -võrkudesse, suurendada turu läbipaistvust;
- palub Euroopa Komisjonil asjakohaste meetmete kaudu takistada turgude koondumist ning soodustada era- ja avalike ettevõtete paljusust. Liikmesriikidel, kes seda soovivad, peab olema võimalus jätta jaotusvõrguettevõtjate õigusliku eraldamise (*unbundling*) eeskirjad kohaldamata integreeritud elektriettevõtjate suhtes, kellel on vähem kui 100 000 klienti või kes teenindavad väikesed isoleeritud võrke;
- soovib, et soodustataks kohalikku ja piirkondlikku energiatootmist, mis põhineb vastava piirkonna keskkonnatingimustega kooskõlas olevatel taastuvenergia allikatel, vähendades nii energia edastamise kulusid ja heitkoguseid kogu ELis. Seega on vajalik toetada spetsiifiliste piirkondliku tasandi energiakavade väljatöötamist.

Raportöör: Michel LEBRUN, Valloonia parlamendi liige (BE/EPP)

Viitedokumendid

Ettepanek: Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju

KOM(2007) 528 lõplik — 2007/0195 (COD)

Ettepanek: Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta

KOM(2007) 529 lõplik — 2007/0196 (COD)

Ettepanek: Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööamet

KOM(2007) 530 lõplik — 2007/0197 (COD)

Ettepanek: Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1228/2003, milles käsitletakse võrkudele juurdepääsu tingimusi piiriüleses elektrikaubanduses

KOM(2007) 531 lõplik — 2007/0198 (COD)

Ettepanek: Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1775/2005 maagaasiedastusvõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta

KOM(2007) 532 lõplik — 2007/0199 (COD)

Poliitilised soovitused

Üldised soovitused

REGIOONIDE KOMITEE

1. meenutab, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused annavad Euroopa algatuste edusse olulise panuse ja mängivad Euroopa energiapoliitikas esmatahtsat rolli;
2. rõhutab, et energia on nii kodanike kui ettevõtete konkurentsi seisukohalt väga oluline vara. Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused kui kodanikele lähedalseisvad asutused soovivad, et tarbijad saaksid kasutada elektrit ja gaasi ilma katkestusteta, konkurentsivõimelise hinnaga ja kvaliteetse teenuse vahendusel;
3. tõstab esile, et tarbija tuleks asetada kõigi energiaturu liberaliseerimist puudutavate mõttearenduste keskpunkti;
4. märgib, et mitmetes liikmesriikides ei ole veel saavutatud energiaturu liberaliseerimise oodatud tulemusi ja et Euroopa Liidus ei eksisteeri tõelist elektrit ja gaasi ühisturgu;
5. nõustub Euroopa Komisjoni analüüsiga, milles uuriti elektri- ja gaasiturgudel täheldatud toimehäireid: turu tõsine koondumine, energiaettevõtete vertikaalse integratsiooni kõrgendatud tase, turgude killustatus, läbipaistmatus (nt hindade kujunemise osas), edastusvõrkude haldajate vahelise koordineerimise puudumine;
6. tervitab asjaolu, et õigusaktide pakett pakub energiaturu lõpule viimiseks täiendavaid seadusandlikke meetmeid, mille eesmärk on tagada uutele turule sisenejatele mitte diskrimineeriv juurdepääs edastusvõrkudele ja mis soodustavad seega konkurentsivõimelise hinnaga ja kvaliteetse teenuse vahendusel;

rentsi, seada sisse parem koordineerimine reguleerivate asutuste ja edastusvõrkude haldajate vahel, soodustada investeringuid elektri tootmisesse ja -võrkudesse, suurendada turu läbipaistvust;

7. avaldab rahulolu, et õigusaktide paketti on lisatud piirkondlike turgude arendamine, sest komitee arvates on see peamine aspekt ELi elektri ja gaasi ühtse turu loomisel;

8. avaldab rahuolu, et Euroopa Komisjon seab Euroopa energiapoliitika eesmärkideks nii konkurentsivõime suurendamise kui ka tarnekindluse ja jätkusuutlikkuse, rõhutades samal ajal, et kõnealused kolm eesmärki ei ole tingimata omavahel ühilduvad, mis nõuab nende erinevate eesmärkide tasakaalustatud kombineerimist;

9. tunnustab, et kolmanda õigusaktide paketi eesmärk on parandada eelkõige Euroopa elektri- ja gaasiturgude toimimist, aga komitee soovib samuti, et kõnealune pakett toetaks ELi teiste poliitikavaldkondade eesmarke, nt energiatõhususe parandamist ja kliimamuutuste leevendamist, seega tuleks taastuvad energiaallikad teha kõige soovituslikumaks võimaluseks;

10. meenutab eelnevalt esitatud arvamust, kus Regioonide Komitee toetab keskkonnakulude arvamist tarbijahinna hulka (CdR 216/2005). Selline algatus nõuaks spetsiifiliste ELi tasandi õigusaktide kehtestamist, aga õigusaktide pakett ei paku midagi sellist. Komitee kutsub komisjoni üles tegema ettepaneku kirjeldatud süsteemi kasutuselevõtuks. Siiski tuleb sellise süsteemi väljatöötamisel jälgida, et selle elluviimine ei tooks kaasa ebaproportsionaalset energia tarbimishindade tõusu, arvestades selle mõju ELi konkurentsivõimele ja Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamisele;

11. on seisukohal, et hoolimata Euroopa Komisjoni üldiselt positiivsest energia valdkonna kolmanda õigusaktide paketi mõjuanalüüsist, tuleb tähelepanu pöörata — seda eelkõige piirkondlikul ja kohalikul tasandil — neile sotsiaalsetele, majanduslikele ja keskkonnavalastele mõjudele, mida pakutud meetmed võivad kaasa tuua.

Elektri ja gaasi siseturg

Konkurentsivõime

12. meenutab, et elektri- ja gaasiturvude liberaliseerimine peab lõpetama liikmesriikide energiaettevõtete monopoolsuse ja soodustama konkurentsi. See saab aga juhtuda üksnes siis, kui pakkumise poolel mitmed tootjad ja tarnijad realselt teineteisega konkureerivad;

13. märgib, et elektri tootmise sektoris valitsevad riiklikke turve praegu monopolid või oligopolid. Maagaasi tootmise puhul ei ole ainus probleem võimalike tootjate vähene hulk, vaid lisaks ei kehti Euroopa Liidu eeskirjad väljaspool Euroopa Liitu tegutsevate tootjate suhtes, kuigi just nemad toodavad enamiku nimetatud kütusest;

14. palub Euroopa Komisjonil asjakohaste meetmete kaudu takistada turvude koondumist ning soodustada era- ja avalike ettevõtete paljusust. Siinkohal on võtmeroll kohalikel ja piirkondlikel energiaettevõtetel, seetõttu peab liikmesriikidel, kes seda soovivad, olema võimalus jätta jaotusvõrguettevõtjate õigusliku eraldamise (*unbundling*) eeskirjad kohaldamata integreeritud elektriettevõtjate suhtes, kellel on vähem kui 100 000 klienti või kes teenindavad väikesed isoleeritud võrke;

15. peab oluliseks, et uutele turule sisenejatele tuleks pakkuda võimalusi investeerida uutesse elektritootmise ja maagaasi importimise võimsustesse, et luua kõigile võrdsed lähtetingimused, mis omakorda edendavad tõelist konkurentsi;

16. juhib tähelepanu sellele, et konkurentsivõimeline turg võimaldab ka kohalikele ja piirkondlikele taastuvelektritootjatele võrdse juurdepääsu tarbijatele;

Eraldamise nõudmised

17. märgib, et edastuse tasandi õiguslik ja funktsionaalne eraldamine (*unbundling*), mille kohaldamine on kohustuslik alates 1. juulist 2004, ei ole piisav turu hea toimimise kindlustamiseks, sest see ei kaota vertikaalsest integratsioonist tulenevat huvidekonflikti;

18. jagab arvamust, mille kohaselt on vertikaalselt integreeritud ettevõtetel kalduvus pidada võrke strateegiliseks varaks, mis teenivad integreeritud ettevõtte huve ja mitte võrgu klienti huve ning seetõttu ei investeerinud nad uutesse võrkudesse, kartes, et selline investeerimine aitaks konkurentidel tungida tema koduturule;

19. on seega täiendavate meetmete rakendamise poolt edastusvõrkude eraldamise valdkonnas;

20. märgib, et Euroopa Komisjoni nõutud omandisuhte eraldamine ei saa liikmesriikidel ühehäälselt heakskiitu isegi siis, kui see oleks üks viis tagada kõigile tarnijatele võrdne juurdepääs võrkudele ja edastusvõrkudesse investeerimise poliitika neutraalsus;

21. on seisukohal, et liikmesriikidel, kes seda soovivad, peab olema võimalik valida sõltumatul süsteemihalduril põhinev lähenemine. Ent komitee märgib samas, et see valik võib viia aktsionäride jaoks soovimatute tulemusteni (kontrolli kaotamine, erastamine jne). Seepärast tuleks liikmesriikidele võimaldada täiendava valikuna „tõhus ja mõjus eraldamine”, mis põhineks ühelt poole edastusvõrgu haldurite tegelikul sõltumatusel ja teiselt poolt võrguinvesteeringute tegemiste selgetel eeskirjadel;

22. soovib, et alates 1. juulist 2007 kohustuslikku jaotusvõrkude õiguslikku ja funktsionaalset eraldamist kohaldataks mitte ainult paberil, vaid ka realselt. Turu koondamise võimalikult pikaajaliseks vältimiseks on samas vaja strateegiat, et toetada väikeseid ja keskmise suurusega energiaettevõtteid. Komitee avaldab seega rahulolu, et jäetakse alles väikestele jaotusvõrguettevõtjatele (alla 100 000 klienti) praegu kehtiv erand;

23. on arvamisel, et kohalike ja piirkondlike omavalitsusi tuleks julgustada hakkama edastus- ja jaotusvõrkude haldurite aktiivseteks aktsionärideks — tõelisteks energiaturu edasivijjateks;

Energeetikasektorit reguleerivad asutused

24. peab oluliseks sõltumatute, aga samas pädevate ja tõhusate reguleerivate asutuste olemasolu turgudel, kus valitsevad monopolistlikud ja/või domineerivad ettevõtjad;

25. avaldab rahuolu nähes, et riiklike reguleerivate asutuste roll on ühtlustatud ja tugev. Reguleerivad asutused ei tohi keskenduda ainult reguleeritud tegevustele, vaid nad peavad jälgima eelkaalutusõiguse alusel ka turu üldist toimimist;

26. märgib, et reguleerivatel asutustel on sageli liiga lühiajaline nägemus, mis väljendub iga hinna eest elektri- ja gaasivõrkude tariifide alandamises — nii kaotatakse silmist pikaajalised eesmärgid: võrkude optimaalne arendamine ning võrgu ja teenuste kvaliteedi parandamine või vähemalt säilitamine. Reguleerivaid asutusi tuleb seega veenda kasutama oma ülesannete täitmisel integreeritud lähenemisviisi, mis ei tohiks seega tähendada üksnes hindade reguleerimist;

27. rõhutab vajadust, et reguleerivad asutused püüaksid luua maksusoodustusi võrkudesse — sh taastuveniivõrgud — vajalike investeeringute tegemiseks;

28. peab õigeks, et reguleerivad asutused kehtestaksid edastus- ja jaotusvõrkudele juurdepääsu kulude ja hindade võrdlemise meetodid, mis hõlmaksid mitte ainult kvantitatiivseid aspekte (kulud), vaid ka kvalitatiivseid näitajaid (nt võrkude kvaliteedi usaldusväärsuse kriteerium, et säilitada praegune võrkude kvaliteedi tase);

Investeeringud, mille eesmärk on tagada energia varustuskindlus

29. märgib, et energia varustuskindlus ei ole ohus mitte ainult seoses uutesse elektrijaamadesse tehtavate väikeste investeeringutega, vaid lisaks on varustuskindluse üks oluline element uute transpordi- ja jaotusvõrkude arendamine, olemasolevate võrkude laiendamine ja täiustamine ning võrkudevaheliste ühenduste rajamine. Selleks on vaja lisaks mahukatele investeeringutele ka oluliste raskuste ületamist võrkude rajamise ja haldamisega seoses;

30. peab oluliseks investeeringute jaoks stabiilset ja atraktiivset keskkonda;

31. rõhutab energiaallikate mitmekesisuse olulisust energia varustuskindluse tagamisel;

32. soovib, et soodustataks kohalikku ja piirkondlikku energiatootmist, mis põhineb vastava piirkonna keskkonnatingimustega kooskõlas olevatel taastuvenergia allikatel, vähendades nii energia edastamise kulusid ja heitkoguseid kogu ELis. Seega on vajalik toetada spetsiifiliste piirkondliku tasandi energiakavade väljatöötamist. Need kavad peavad olema nõuetekohaselt kooskõlastatud ja integreeritud riiklike ja ELi raamistikega;

33. kutsub Euroopa Komisjoni üles, võtma vajalikke meetmeid, et innustada tootjaid investeerima tootmisrajatiste ehitamisse ja võrkude haldureid võrkude infrastruktuuri, võimaldamaks võrdsetel alustel juurdepääsu taastuva energia kohalikule tootmisele;

34. juhib sellega seoses Euroopa Komisjoni tähelepanu asjaolule, et üldiselt ei ole võrgud praegusel hetkel võimelised võtma vastu väga palju taastuvenergiat, mis tingib vajaduse investeeringute ja seega täiendavate rahaliste vahendite järele, et kohandada võrgud taastuvenergiate jaoks. Samuti tuleb otsida lahendusi energia ladustamise küsimusele, mis omakorda nõuab märkimisväärsed lisainvesteeringuid;

35. rõhutab, et energia ratsionaalse kasutamise ja energiatõhususe poliitika on parim viis praeguse pingelise olukorra leevendamiseks energia pakkumise ja nõudluse vahel;

Tarbijakaitse

36. meenutab, et avaliku teenindamise kohustused peavad moodustama konkurentsiks vajaliku täienduse ja jääma turu avamise protsessi keskmeks;

37. soovib, et energiatarbijate valikuvabadusega kaasneks korralikud tarbijaõigusi puudutavad tagatised. Selles osas on soovitatav, et tulevase Euroopa energiatarbijate õiguste harta sätetel oleks õiguslik jõud;

38. tervitab foorumi „Jaemüüguturg” loomist Firenze ja Madridi foorumite eeskujul;

39. palub Euroopa Komisjonil jälgida rohkem jaemüügi turgusid, et hinnata liberaliseerimise mõjusid kodumajapidamistele, suurendamaks tarbijate usaldust energiaturu suhtes ja piirata turumanipulatsioonide riske;

40. rõhutab elektri- ja gaasiarvete läbipaistvuse suurendamise olulisust, et ärgitada tarbijaid energiasäästude ja energiatõhususe suurendamise kaudu muutma oma tarbijakäitumist;

41. peab oluliseks tarnijate neutraalsete ja sõltumatute teabesüsteemide loomist, mis võimaldavad „switchi” automaatset haldamist;

42. juhib Euroopa Komisjoni tähelepanu asjaolule, et intelligentsete arvestite üldine sisseviimine peaks vastama kahele eeltingimusele: olema rahaliselt teostatav ja proportsionaalne arvestades energiasäästu erinevat tüüpi klientide jaoks;

43. soovib tulevikus suurendada ebasoodsas olukorras olevate tarbijate kaitset, et võidelda energiapuuduse vastu;

Energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostöötamine

44. tunnustab, et piiriülestes küsimustes eksisteerib reguleeriv lünk ja vajadus parandada ühendust teatud turu osade vahel;

45. pooldab pigem elektri- ja gaasisektori Euroopa reguleerivate asutuste töörühma (ERGEG) tugevdamist kui tema kõrvale uue ameti loomist. Selle asemel, et luua uus struktuur koos sellega kaasnevate kulutuste ja kuludega bürokraatialle, oleks võimalik jätkata praegustel alustel tugevdatud elektri- ja gaasisektori Euroopa reguleerivate asutuste töörühmaga, millel oleks pädevus otsustada piiriüleste probleemide üle ja mis täidaks ka muid uuele loodavale ametile määratavaid ülesandeid. Kui sel viisil ei suudeta piisavat konkurentsivõimet tagada, siis oleks eraldi asutuse loomine põhjendatud;

Piiriüleised vahetused

46. avaldab siiski rahulolu, et kolmas õigusaktide pakett tugevdab Euroopa edastusvõrkude haldurite võrgustikku tugevdades koostööd edastusvõrkude haldurite vahel. Nii soodustatakse piiriülest elektri ja gaasiga kauplemist, mis on üks täielikult toimiva siseturu eeltingimustest. Kõrge edastusvõime on tarnekindluse ja ka ühise energiaturu konkurentsivõime tõhususe üks tehniline eeldus. See kehtib eelkõige Euroopa Liidu idapoolsete liikmesriikide kohta, kes püüdvad selle poole, et mitte enam olla energiapolitiilises sõltuvuses oma idanaabritest;

47. on arvamusel, et järkjärgult tuleks liikuda piirkondlike edastusvõrkude haldurite suunas;

48. märgib, et Euroopa Komisjoni ettepanekutes, mis käsitlevad elektri ja gaasi edastusvõrkude haldurite Euroopa võrgustikku, antakse halduritele peaaegu reguleeriv staatus, samas kui koostööamet näib piirduvat vaid nõuandeorgani rolliga. Teatud eeskirjad, nt läbipaistvuse või vahetamise eeskirjad, peaksid jääma reguleerivate asutuste pädevusvaldkonda;

49. pooldab elektri edastusvõrkude haldurite Euroopa võrgustikule pandud kohustust avaldada iga kahe aasta järel kümneaastane kava investeeringuteks kogu Euroopa Liidu võrkudesse;

50. soovib, et uutel turule sisenejatel — eelkõige kohalikel ja piirkondlikel elektriettevõtetel — võiks olla sama taseme teave, mis on vanadel turgude osapooltel;

Gaasiedastusvõrk

51. on arvamusel, et tihti vanade ettevõtjate käes olevad gaasihoidlate piiratud võimalused mõjutavad tõsiselt tootmistandi konkurentsi gaasisektoris ja kaudselt elektrisektoris. Komitee toetab seega ettepanekuid, mille eesmärk on parandada juurdepääsu gaasihoidlatele ja veeldusjaamadele,

52. toetab nn sisend-väljundvõimsuste süsteemi (mille puhul võimsus on eraldatud ühele alale või piirkonnale, aga mitte konkreetsele gaasijuhtmele) kehtestamist, millega hoogustatakse konkurentsi.

Brüssel, 10. aprill 2008

Regioonide Komitee

president

Luc VAN DEN BRANDE
